

Gazdasági bűncselekmények

1. Csődbüntett

A Btk. 290. §-ban szabályozott csődbüntettet az követi el, aki a gazdasági tevékenysége körében bekövetkezett fizetéseképtelensége esetén hitelezői kiegészítését részben vagy egészben meghiúsítja a következő – együtt vagy külön alkalmazott – módszerekkel:

- a tartozás fedezetéül szolgáló vagyont elrejt, eltitkolja, megrongálja, megsemmisíti, használatlanná teszi,
- színlelt ügyletet köt, vagy kétes követelést ismer el,
- az ésszerű gazdálkodás követelményeivel ellentétes módon veszteséges üzletbe kezd, azt tovább folytatja,
- az ésszerű gazdálkodás követelményeivel ellentétesen vagyonát más módon ténylegesen vagy színleg csökkenti.

A csődbüntett öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető. Ugyancsak öt évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegeti a Btk. azt is, aki a hitelezők kielégítését részben vagy egészben azáltal hiúsított meg, hogy az előbb írt módszerek valamelyikében előidézte fizetéseképtelenségét vagy annak látszatát. Ha viszont a bűncselekmény a gazdasági életben súlyos következményekkel jár, akkor kettő és nyolc év közötti szabadságvesztéssel sújtható az elkövető.

Három évig terjedő szabadságvesztést kockáztat az, aki a felszámolás elrendelését követően a jogszabályban előírt beszámolási, leltárkészítési vagy egyéb tájékoztatási kötelezettségének nem tesz eleget, és ezzel részben vagy egészben meghiúsítja a felszámolás eredményét.

2. Hitelező jogtalan előnyben részesítése

Két évig terjedő szabadságvesztés fenyegeti azt, aki fizetéseképtelenségének tudatában valamelyik hitelezőjét a többi hitelező hátrányára jogtalan előnyben részesíti.

Ez az első két cselekmény akkor büntethető, ha a csődeljárást, illetve a felszámolási eljárást megindították, vagy a jogszabályban kötelezően előírt kérés elmulasztása miatt maradt el a felszámolás. Az elkövető nem hivatkozhat arra, hogy a büntetőjog csak az egyes embereket büntetheti, itt pedig gazdálkodószervezet felszámolásáról, hitelezőinek kielégítéséről van szó. A bűncselekményeket az követi el, aki a gazdálkodószervezet vagyonával rendelkezni jogosult, és a hitelező kielégítését meghiúsította. Arra sem hivatkozhat a tettes, hogy a vagyonnal való rendelkezés alapjául szolgáló jogügylet, szerződés (szándékosan vagy véletlenül) érvénytelen.

3. Tartozás fedezetének elvonása

Nemcsak csőd, illetve felszámolási helyzetben, vagyis fizetéseképtelenségnél lehet meghiúsítani a hitelezői igények kielégítését. Öt évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegeti a Btk. azt, aki a gazdasági tevékenységből származó tartozás fedezetéül szolgáló vagyont elvonja, és ezzel a tartozás kiegyenlítését részben vagy egészben meghiúsítja. Ha a tartozást a vádirat benyújtásáig kiegyenlítik, az elkövető nem büntethető.

Hitelezési csalás. Az előzőekhez részben kapcsolódik az az eset, amikor a hitelezőt megtévesztik a hitelt igénybe vevő hitelképességével kapcsolatban. Három évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető az, aki gazdasági tevékenység gyakorlásához folyósítandó hitel nyújtásának, megszüntetésének vagy feltételei megváltoztatásának kedvező elbírálása érdekében valótlan tartalmú okiratot használt fel.

4. Hitelsértés

Egy évig terjedő szabadságvesztésre, közérdekű munkára vagy pénzbüntetésre ítélik azt, aki a hitel fedezetét egészen vagy részben elvonja, vagy a hitelezőnek a fedezetből való kielégítését más módon megghiúsítja.

5. Gazdasági társaság vezető tisztségviselőjének visszaélése

Két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel sújtható a gazdasági társaság vezető tisztségviselője (kft. ügyvezető, rt. igazgatósági tag), illetőleg üzletvezetésre jogosult tagja (kkt. tagja. bt. beltárgya), aki a társaság tagjait a társaság vagyonát illetően megtéveszti. E rendelkezés (Btk. 298/A.§) alkalmazására akkor kerülhet sor, ha súlyosabb bűncselekmény nem történik. Például amennyiben az érintett jogtalan haszonszerzésért ejtett vagy mást (a társaság többi tagját) tévedésben tartott, és ezzel kárt okozott, csalás megállapításának van helye. Ha a csalást jelentős kárt okozva vagy bűnszervezet tagjaként követik el, a csalás minősített esete áll fenn.

6. Alaptőke vagy törzstőke csorbítása

A Btk. kimondja, hogy az rt., illetőleg a kft. vezető tisztségviselőjére, aki az rt. alaptőkéjét, illetőleg a kft. törzstőkéjét részben vagy egészben jogosulatlanul elvonja, büntettet követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető. Külön is ki kell emelnünk: nem feltétel, hogy ezzel akár a hitelezőknek, akár a társaság tagjainak, részvényeseinek kárt okozzon, maga a törzstőke, alaptőke-elvonás alapja lehet a büntető-eljárásnak.

7. Valótlan érték megjelölése

Az apportálással kapcsolatos tényállás szerint: aki közreműködik abban, hogy a gazdasági társaság részére nyújtott, nem pénzbeli betét (hozzájárulás, apport) értékét a társasági szerződésben a szolgáltatás időpontjában fennálló valós értéktől eltérően határozzák meg, büntettet követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

8. Rossz minőségű termék forgalomba hozatala

Büntettet követ el és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető az, aki rossz minőségű terméket jó minőségű termékként értékesít, használatba ad, illetve forgalomba hoz vagy ezek érdekében intézkedik. Ugyanez a büntetés vár arra is, aki megszegi a minőség megállapítására vonatkozó szabályokat, és ezzel lehetővé teszi, hogy a terméket a ténylegesnél jobb minőségűként értékesítsék, forgalmazzák, adják használatba.

Kérdés, hogy mikor tekinthető rossz minőségűnek a termék. Kötelezően alkalmazandó nemzeti szabály hatálya alá tartozó termék esetén akkor rossz minőségű a termék, ha a szabványban meghatározott legalacsonyabb minőségi követelménynek sem felel meg. Ilyen előírás hiányában rossz minőségű az a termék, amely rendeltetésszerűen nem használható, vagy használhatósága jelentős mértékben csökkent. Aki nem szándékosan, hanem a kellő körültekintés hiányában gondatlanságból követi el az említett cselekményt, egy évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel sújtható.

A szándékos elkövetésnek nemcsak a "sikeresen" véghez vitt változatát, de már az előkészületét is bünteti a törvény, a gondatlan elkövetéssel azonos büntetési tétellel.

9. Minőség hamis tanúsítása

Aki a minőséget tanúsító okiratban jelentős mennyiségű vagy értékű termék minőségéről valótlan adatot tanúsít, három évig terjedő szabadságvesztésre ítélik.

Kisebb érték, illetve mennyiség esetén ez a rendelkezés nem alkalmazható, viszont jelentős mennyiség vagy érték kapcsán büntethető az is, aki gondatlanságból követte el a cselekményt. Ez esetben egy év szabadságvesztést, vagy közérdekű munkát, vagy pénzbüntetést szabhatnak ki rá.

10. Áruk hamis megjelölése

Aki nagyobb mennyiségű árut olyan jellegzetes külsővel, csomagolással, megjelöléssel hoz forgalomba, amelyről a versenytársát, illetve annak jellegzetes tulajdonsággal rendelkező áruját ismerheti fel, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető.

Az egyedüli kimentési lehetőség, ha az ilyen megjelölést, nevet stb. használó bizonyítani tudja, hogy a szóban forgó versenytárs előre beleegyezett a történetekbe.

Az említett büntetőjogi fenyegetés csak a nagyobb mennyiségű árura vonatkozik. Ez természetesen nem zárja ki, hogy a fogyasztó vagy a versenytárs akár egyetlen hamis megjelölésű áru miatt is polgári pert indítson. Az azonban elképzelhető, hogy más bűncselekmény, például csalás vagy fogyasztó megtévesztése megállapítására kerülhet sor kisebb mennyiségű áru esetén.

11. A fogyasztó megtévesztése

A reklám mindig igyekszik az árut, szolgáltatást minél jobb – néha a valóságnál is jobb- színben feltüntetni. Ez azonban nem mehet odáig, hogy valaki az áru kelendőségének fokozása érdekében nagy nyilvánosság előtt az áru lényeges tulajdonságáról valótlan tényről állítson, valós tény megtévesztésre alkalmas módon közöljön, vagy az áru lényeges tulajdonságáról megtévesztésre alkalmas tájékoztatást adjon. Ezekben az esetekben az elkövető két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntethető.

A fő kérdés ezzel a cselekménnyel kapcsolatban, hogy mit tekinthetünk az áru lényeges tulajdonságának. Ilyen az összetétele, használhatósága, az egészségre és a környezetre gyakorolt hatása, a kezelése, eredete, vagy, hogy megfelel-e a jogszabályi előírásoknak, a nemzeti szabványnak, a vele szemben támasztott szokásos követelményeknek, vagy ha felhasználásra a megszokottól lényegesen eltérő feltételeket igényel. Lényeges a vásárlók megtévesztése szempontjából, ha az áru vásárlásakor valótlanul vagy megtévesztésre alkalmas módon nyereségi lehetőséget vagy más előnyös következményt ígérnek.

12. Árdrágítás

E cselekményt akkor követi el valaki, ha az általa értékesített árura hatósági ár vagy egyéb kötelező ár vonatkozik.

Vétséget követ el és két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel sújtható ugyanis az, aki a hatósági árnál vagy a ránézve egyébként kötelezően megállapított árnál magasabb árat kér, köt ki vagy fogad el.

Árdrágítás az is, ha az áruért a ténylegesnél jobb minőségű áru hatósági árát kérték, kötötték ki vagy fogadták el.

Aki gondatlanságból követi el az árdrágítást, pénzbüntetéssel sújtható. Súlyosabban szankcionálja a törvény azt, aki üzletszerűen, bűnszövetségben, jelentős mennyiségű árura vagy jelentős mértékű nyereség elérése végett követi el az árdrágítást. Az ilyen elkövetők öt évig terjedő szabadságvesztéssel is büntethetők.

13. Vásárlók megkárosítása

Egy évig terjedő szabadságvesztés, közérdekű munka vagy pénzbüntetés szabható ki arra, aki árunak vagy gazdasági jellegű szolgáltatásnak közvetlenül a fogyasztók részére forgalomba hozatala, teljesítése során hamis méréssel, hamis számolással vagy az áru minőségének megromlásával a vásárlókat megkárosító tevékenységet folytat.

Ha e tevékenység megfelel valamelyik súlyosabb büntetéssel fenyegetett cselekmény törvényi tényállásának, akkor az elkövetőt

nem a vásárlók megtevesztéséért, hanem a súlyosabb bűncselekmény miatt vonják felelősségre. Amennyiben valaki üzletszerűen folytatja a vásárlók megkárosítását, három évig terjedő szabadságvesztést állapíthat meg a büntetőbíróság.

14. Jogosulatlan pénzügyi szolgáltatási, befektetési szolgáltatási és biztosítási tevékenység

A közelmúltban több olyan eset is előfordult, amikor a károsultaktól befektetési vagy biztosítási tevékenységet végző, komoly cég benyomását keltő, valójában nem létező vállalkozások vettek fel pénzt. A polgári jog mellett a büntetőjog is fellép a cselekmények elkövetőivel szemben, amikor egytől öt évig terjedő szabadságvesztéssel bünteti azt, aki pénzügyi szolgáltatási vagy befektetési szolgáltatási, illetőleg kiegészítő pénzügyi vagy befektetési szolgáltatási, illetőleg kiegészítő pénzügyi vagy befektetési szolgáltatási tevékenységet végez engedély nélkül. Azt, aki pedig a törvényben meghatározott engedély nélkül folytat biztosítási tevékenységet, két évig terjedő szabadságvesztés, közérdekű munka vagy pénzbüntetés fenyegeti.

15. Piramisjáték szervezése

A gyakorlatban a "játékszabályok" alapján elég könnyű felismerni az ún. piramisjátékot, amely a kínált nagy nyerési lehetőség miatt ezeket vonz és károsít meg világszerte. Ma már a magyar büntető törvénykönyv is tiltja a piramisjátékok szervezését a következő – nem túl egyszerű – szabállyal:

"299/C. § Aki mások pénzének előre meghatározott formában történő és kockázati tényezőt is tartalmazó módon való összegyűjtésén és szétosztásán alapuló olyan játékot szervez, amelyben a láncszerűen bekapcsolódó résztvevők a láncban előttük álló résztvevők számára közvetlenül vagy a szerező útján pénzbefizetést vagy más szolgáltatást teljesítenek, büntetett követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő."

16. Tőkebefektetési csalás

Aki valamely gazdálkodószervezet vagyoni helyzetéről valótlan adat közlésével vagy híresztelésével, illetve adat elhallgatásával másokat tőkebefektetésre vagy befektetés emelésére rábír, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető.

17. Belföldi értékpapír-kereskedelem

E bűncselekmény lényege az, hogy valaki belülről jut valódi információkhoz, és azokat az értékpapír-törvényi korlátozások ellenére a saját céljaira használja fel. Az információ vonatkozhat a nyilvános forgalomba hozattal érintett értékpapír-kibocsátó, az értékpapírral megtestesített kötelezettségért kezességet vagy garanciát vállaló, vagy az értékpapír-forgalmazó pénzügyi, forgalmi, gazdasági helyzetére. Információn olyan adatot, tényt kell érteni, amely még nem került nyilvánosságra, és nyilvánosságra hozatala esetén alkalmas az értékpapír értékének, árfolyamának lényeges befolyásolására. A Btk. alapján három évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető az, aki ilyen információ felhasználásával előnyszerzés végett értékpapírügyletet köt, vagy mást bíz meg ügyletkötéssel.

18. Üzleti titok megsértése

Büntetőjogi szempontból üzleti titok a gazdasági tevékenységéhez kapcsolódó minden tény, információ, megoldás vagy adat, amelynek titokban maradásához a jogosultnak méltányolható érdeke fűződik. Aki üzleti titkot haszonszerzés végett vagy másnak vagyoni hátrányt okozva jogosulatlanul megszerez, felhasznál vagy nyilvánosságra hoz, három évig terjedő szabadságvesztéssel sújtható.

19. Banktitok megsértése

A banktitok speciális üzleti titok ezért megvalósításának nem feltétele, hogy abból az elkövetőnek előnye, vagy másnak hátránya származzék. Két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntethető már az a titok megtartására köteles személy is, aki a banktitkot illetéktelen személy részére hozzáférhetővé teszi. Három évig terjedő

szabadságvesztés fenyegeti azt, aki jogtalan előnyszerzés végett vagy pénzintézetnek, vagy másnak hátrányt okozva követte el a bűncselekményt.

20. Értékpapírtitok megsértése

A bűncselekmény alapesete a titok hozzáférhetővé tétele, három évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett minősített esete pedig az, ha a bűncselekményt jogtalan előnyszerzés végett vagy befektetési szolgáltatónak, tőzsdének, elszámolóháznak, másnak hátrányt okozva követik el.

21. Számítógépes csalás

Az utóbbi évek bűncselekménye a számítógépes csalás, amikor is jogtalan hasznoszerzés végett vagy kárt okozva a számítógépes adatfeldolgozás eredményét a program megváltoztatásával, törlésével, téves vagy hiányos adatok betáplálásával, egyéb, meg nem engedett műveletekkel befolyásolják. Az alapesetért három év szabadságvesztés szabható ki, jelentős károkozás esetén öt évig, különösen nagy kár esetén kettőtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés fenyegeti az elkövetőt. (A számítógépes csalás körébe tartozik az ún. végtelenített telefonkártya vagy más mobiltelefon-készülékének használata is.)

22. Bitorlás

Aki más szellemi alkotását, újítását, találmányát, ipari mintáját sajátjaként tünteti fel, és ezzel a jogosultnak vagyoni hátrányt okoz, a polgári peres eljáráson kívül három évig terjedő szabadságvesztést kockáztat. Ugyanez a büntetés fenyegeti azt is, aki munkakörében más szellemi alkotásának, találmányának, újításának, ipari mintájának hasznosítását attól tesz függővé, hogy annak díjából, illetve hasznából vagy nyereségéből részesítik-e.

23. A szerzői és szomszédos jogok megsértése

Az irodalmi, tudományos, művészeti alkotások szerzőit, az előadóművészeknek az előadáson, a hangfelvétel-előállítónak a hangfelvételen, rádióknak, televízióknak a műsoron fennálló jogát a szerzői jog és az ún. szomszédos jogok védik. Aki ezek megsértésével vagyoni hátrányt okoz, két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntethető. Három évig terjedhet a szabadságvesztés, ha üzletszerűen vagy jelentős vagyoni hátrányt okozva követték el a bűncselekményt; öt évig, ha különösen nagy vagyoni hátrányt idéztek elő. Gondatlan elkövetésért egy évig terjedő szabadságvesztés, vagy pénzbüntetés jár.

24. Jogosulatlan gazdasági előny megszerzése

Büntett elkövetése miatt öt évig terjedő szabadságvesztésre ítélt az, aki gazdasági előny megszerzése érdekében a döntésre jogosult szervet vagy személyt megtéveszti, és ezáltal maga vagy más (például munkáltatója vagy az a társaság, amelynek tagja, tisztségviselője) részére jogtalanul szerzi meg az állam által biztosított gazdasági előnyt. Ezt a bűncselekményt kizárólag az állami támogatások, más előnyök jogtalan megszerzése esetén állapíthatja meg a bíróság. Például bank megtévesztése esetén a korábbi számunkban ismertetett hitelezési csalás állapítható meg.

25. Számviteli fegyelem megsértése

Két év szabadságvesztés fenyegeti azt a személyt, aki vagyoni helyzetének áttekintését, illetve ellenőrzését meghiúsítja vagy megnehezíti azzal, hogy a számviteli törvényben vagy más jogszabályban előírt beszámolási, könyvvezetési, bizonylati fegyelmet és egyéb kötelezettségét megszegi.

26. Gazdasági adatszolgáltatás elmulasztása

Vétséget, azaz a büntettnél enyhébb súlyú bűncselekményt követ el az, aki közhitelű nyilvántartásba bejegyzendő, gazdasági

tevékenységéhez kapcsolódó adat, jog vagy tény bejelentési kötelezettségét jogszabály írja elő. Ilyen közhitelű nyilvántartás például a cégjegyzék és az ingatlan-nyilvántartás. Aki gazdasági tevékenységéhez kapcsolódóan a bejelentéseket elmulasztja, két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel sújtható, az alapként szolgáló cég-, ingatlan-nyilvántartási stb. jogszabályok pedig bírság kiszabását is lehetővé teszik.

27. Adó-, társadalombiztosítási csalás

E bűncselekmény alapesetét követi el és két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntethető az,

28. Munkanélküliek Szolidaritási Alapjába fizetendő munkaadói és munkavállalói járulék fizetési kötelezettség megszegése

Az Adó-, illetve tb-járulékok rendszeréhez hasonlóan a büntetőjog is bünteti azt, aki a munkaadói vagy munkavállalói járulék megállapítása szempontjából jelentős tény, adatot a hatóság előtt valótlanul ad elő vagy elhallgat, és ezzel vagy más megtévesztő magatartásával a munkaadói vagy munkavállalói járulék bevételt csökkenti. Három évig terjedhet a büntetés, ha jelentős, öt évig, ha különösen nagy a csökkentés. Ugyanígy büntethető az is, aki a már megállapított járulék meg nem fizetése céljából a hatóságot megtéveszti, és a behajtást késlelteti vagy megakadályozza.

29. Társadalombiztosítási, egészségbiztosítási vagy nyugdíjjárulék-fizetési kötelezettség megsértése

Ha a munkáltató a munkavállaló részére járó juttatásból levonja az egészségbiztosítási vagy nyugdíjjárulékot, de befizetését önhibájából elmulasztja, egy évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel sújtható. Ugyanígy büntethető a munkáltató, egyéb szerv, egyéni vállalkozó, társas vállalkozás vagy annak tagja, ha a társadalombiztosítási, egészségbiztosítási vagy nyugdíjjárulék befizetését önhibájából elmulasztja. Különösen nagy érték esetén a büntetés három évig terjedhet.

Az elkövető nem büntethető, ha a járulékot a vádirat benyújtása előtt kiegyenlíti. Nem természetes személy kötelezett esetén a bűncselekményt az a személy követi el, aki a járulékfizetés teljesítéséről rendelkezni jogosult (például a Kft. ügyvezetője).

30. Tartozásbehajtás büntetőjogi eszközökkel

A kinnlevőségek, tartozások behajtásának polgári jogi eszközei – az ügyvédi felszólítástól a fizetési meghagyásos eljáráson át a perindításig, a felszámolási eljárás kedvezményezéséig – általában nehézkesek, hosszadalmasak. Ezeken túlmutató eszközök már tartozhatnak ebbe a kategóriába.

Nem foglalkoztunk a szélesebb körben is ismert bűncselekményekkel, mint csempészet, vámorgazdaság, deviza-bűncselekmény, lopás, sikkasztás, csalás stb. és számos speciális elkövetéssel, mint pénzmosás, fedezetlen bankkártya felhasználása, visszaélés csekkkel, váltóhamisítás, bankkártya-hamisítás, visszaélés bankkártyával.

Budapest, 2011. július 27.

Tisztelettel:

dr. Sallai Csilla
Kamarai tag könyvvizsgáló

A honlapon található írások figyelem felhívó jelleggel készültek és tájékoztatásul szolgálnak. Felhívjuk a figyelmet honlapunk jogi nyilatkozatában foglaltakra, amely szerint írásainkban szereplő információk nem helyettesítik a szakmai tanácsadást és nem szolgálnak bármely döntés vagy cselekmény alapjául, azokat a konkrét esetekben mindenki csak a saját kockázatára használhatja fel, illetve az érintett szabályok kivonatos ismertetése, értelmezése miatt nem vállalhatunk felelősséget